

L 5 Systém gramatických časů češtiny na pozadí italštiny a angličtiny

Gramatický čas zařazuje děj vzhledem k okamžiku promluvy. Další temporální významy (perfektivnost, imperfektivnost, iterativnost, aktuálnost, rezultativnost, inkluzivnost) jsou v češtině vyjadřovány prostřednictvím vidu nebo lexikálně.

1. Časová soustava češtiny:	présens	préteritum	futurum
Sloveso nedokonavé :	sedí/sedá	seděl/-la/sedával	bude sedět/sedávat
Sloveso dokonavé :	0	posadil/-la se	posadí se

• Systém gramatických časů češtiny, italštiny a angličtiny VIZ TABULKA

Sleduj na příkladech různé **periferní časové významy**:

2. Čas **přítomný (présens)** označuje děj jako **současný** vzhledem k okamžiku promluvy (srov. L3). Vyjadřuje neukončenost, může vyjadřovat neaktuálnost x aktuálnost.

Sleduj čas slovesa a jeho časové významy v následujících příkladech:

Jakmile vidím , že ...	neaktuálnost
Appena vedo che ...	
As soon as I see that ...	présens prostý
Ten člověk neví , co říká .	neaktuálnost x aktuálnost
Quell'uomo non sa quello che dice.	
That man doesn't know what he's talking about.	présens průběhový, aktuálnost
Nosím ho už dlouho.	inkluzivnost + neaktuálnost
... è tanto tempo che lo porto .	
I've been wearing it for a very long time.	

3. Čas **minulý (préteritum)** označuje děj jako **předčasný** vzhledem k okamžiku promluvy. Préteritum českého **dokonavého** slovesa vyjadřuje **perfektivnost** (ukončenost), préteritum českého **NEdokonavého** slovesa vyjadřuje **IMperfektivnost** (neukončenost):

Sleduj čas slovesa a jeho časové významy v následujících příkladech:

... a všechno skončilo .	Perfektivnost
... e tutto è finito .	
... and everything 's finished .	
Zdalo se , že matka „přežvykuje“ vlastní žárlivost. Imperfektivnost	
... la madre ... che ... pareva ruminare la propria gelosia.	
... her mother ... who, ..., seemed to be ruminating over her own jealousy.	
Žena se smála .	Imperfektivnost, aktuálnost
La donna rideva .	
She was laughing .	
Její hlas spěšně opakoval : ...	Imperfektivnost, iterativnost
La sua voce ripeteva in fretta: ...	
Her voice hurriedly repeated: ...	
Hlava se pohybovala nahoru a dolů.	Imperfektivnost, iterativnost
La testa andava in su e in giù.	
The head went up and down.	

Stařík ho **naučil** mnoho. Perfektivnost
Il vecchio gli **ha insegnato** una quantità di cose, ...
The old chap **taught** him a great deal, ...

Anglické préteritum **tranzitivního** slovesa má význam **perfektivní**.

Jako **intransitivní** by mělo význam imperfektivní.

Srov.: Préteritum českého slovesa **dokonavého**: **Naučil** ho mnoho věcí.

Préteritum českého slovesa **nedokonavého**: Učil na univerzitě.

... a rázným pohybem sukni **shrnula**. Perfektivnost
... e con un colpo secco **abbatté** la veste.
With a sharp movement she **thrust** her dress **down** again.

Posadila se, ... Perfektivnost
Sedette, ...
She sat down, ...

Když jsme se pak na ulicích **sešli**, domy už dávno **ztemněly**. Perfektivnost
When **we met** in the street the houses **had grown** sombre.
Quando ci **incontravamo** nella strada le case **erano diventate** tetre.

..., že **prodali** své staré auto a koupili si nové. Perfektivnost + resultativnost
... che **hanno venduto** la vecchia automobile e ne hanno comprata una nuova.
... that **they've sold** their old car and bought a new one.

4. Čas budoucí (futurum) označuje děj jako **následný** vzhledem k okamžiku promluvy:

Sleduj čas slovesa a jeho časové významy v následujících příkladech:

Vysvětlím to.

Mi spiego. sleduj užití prézentu v italštině

I'll explain.

První, kdo **bude předstírat**, že nás nikdy neznal, bude Merumeci.

Il primo che **fingerà** di non averci mai conosciuto, sarà Merumeci.

The first person who **will pretend** never to have known us will be Merumeci.

Kromě významu časového futurum **může vyjadřovat významy modální, tj. jistotní postoj mluvčího nebo různé komunikační funkce:**

Budeme spolu cestovat ...

Viaggeremo insieme

We'll travel together. **slib**

Promluvíme si o tom později.

... ne **parleremo** dopo.

We'll talk about it later. **návrh, rozhodnutí** (momentální)

... až **bude mít** v kapse své peníze, přirozeně, **bude...** futurum

... dopo naturalmente che **avrà intascato** i quattrini, **sarà** ... futurum II

... **after having** first pocketed his money, naturally - **will be** ... Non finitní slov. tvar.